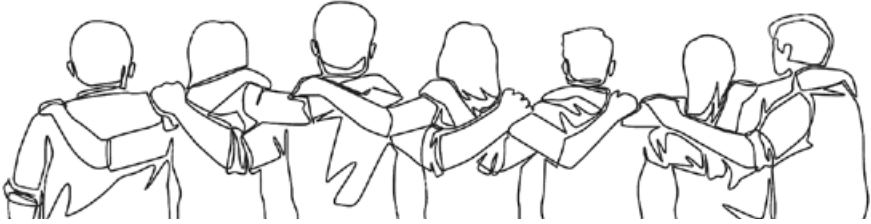

Lukioiden S2-opetuksesta on keskusteltu viime aikoina lähinnä negatiivisessa mielessä. S2-opetus on tarkoitettu opiskelijoille, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Rehtorin on uuden lain mukaan tarkistettava, täyttääkö ylioppilaskokelas S2-kokeeseen osallistumisen edellytykset. Ylioppilastutkintolautakunta tarkistaa väestörekisteristä opiskelijan äidinkielen ilmoittautumisen yhteydessä. Kokelaan on pitänyt myös opiskella S2-oppimäärän mukaiset pakolliset kurssit.

Kaikissa lukioissa ei kuitenkaan järjestetä S2-opetusta, mutta suoritettujen äidinkielen kurssit voidaan hyväksyä S2-kursseiksi. Tällöin jos kokelaan peruskielitaidossa on puutteita ja oppimäärä on perusteltu. Opiskelijalle voidaan antaa osallistumisoikeus S2-kokeeseen. Lautakunnalle voi tehdä myös erillisen hakemuksen S2-kokeeseen osallistumisesta, jos kokelas on opiskellut äidinkielen oppimäärän mukaan tai hänellä on ulkomainen koulutus tai hän on opiskellut ammattitutkinnon mukaisen S2-oppimäärän, eikä lukion oppimäärää. Tarkoituksena ei ole, että äidinkielen oppimäärän opiskellut abiturientti vaihtaa äidinkieltään ja kirjoittaa S2-kokeen saadakseen paremman arvosanan.

Osa maahanmuuttajataustaisista opiskelijoista kokee S2-opetuksen negatiivisena stigma, ja he vetoavat siihen, että he ovat syntyneet Suomessa ja mielestään osaavat suomea. Käytännössä Suo-

nessa syntyminen ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita osallistumista suomi äidinkielenä -opetukseen. Kaikki lapset eivät osallistu varhaiskasvatukseen, vaan ovat kotona omaa äidinkieltään puhuvan vanhemman kanssa. Kouluun mennessään he eivät välttämättä osaa suomea. Tämän vuoksi olisikin tärkeää saada maahanmuuttajataustaiset lapset varhaiskasvatuksen pariin, sillä se tasaisi lähtökohtia peruskouluun mentäessä. Kielitaito ei välttämättä muuten kehity kouluaikana äidinkielen tasolle.

Maahanmuuttajataustaisten ja kantasuomalaisten oppilaiden osaamiserot olivat PISA-tuloksissa OECD-maiden suurimmat samoin eriytymisindeksi (YLE 5.7.2020). Tästä poliitikot eivät pitäneet, mutta Suomen koululaitos odottaa vanhempien tukevan oppilasta koulunkäynnissä. Näin on useimmissa Euroopan maissa.

Suomessa koulumenestykseen tutkitusti vaikuttaa äidin koulutustaso, ja yleensä varsinkin keskiluokkaiset vanhemmat ovat kiinnostuneita lastensa koulumenestyksestä ja tukevat vahvasti lastensa koulunkäyntiä. Myös maahanmuuttajataustaiset koulutetut vanhemmat panostavat lastensa koulunkäyntiin. Vähemmän koulutetuilla vanhemmilla voi olla vaikeuksia tukea lastensa

opiskelua. Tässä koulun pitäisi tulla mukaan, mutta kuinka suurella panoksella ja millaisin resurssein? Miten oppilaat ja heidän vanhempansa sitoutetaan tähän? Nämä ovat vaikeita kysymyksiä.

Monet oppilaat haluavat välttää S2-opetukseen liittyvää stigmaa. Osa kokee, että he osaavat suomea, mutta heidät on pakotettu S2-opetukseen, eivätkä he ymmärrä miksi. On kuitenkin aivan eri asia puhua pintasujuvasti suomea kuin kirjoittaa ja ymmärtää lukemansa ja kuulemansa. Osa kokee, että heidät on laitettu ihonvärinsä takia S2-opetukseen. Näin ei kuitenkaan voi tehdä, sillä se on lähinnä etnistä profilointia. Osa oppilaista puolestaan ei saa S2-opetusta, koska he ovat koulunsa ainoita S2-opetusta tarvitsevia

Opetan itse Sibelius-lukiossa, ja meillä S2-opetukseen osallistuminen määräytyy peruskoulun päättötodistuksen oppimäärän mukaan. Jos siis päättötodistuksessa on S2-arvosana, lukiossa jatketaan S2-opetuksessa. Mielestäni tämä on ollut onnistunutta siinä mielessä, että S2-kokeen arvosanat jakautuvat yleensä approbaturista eximiaan, eli meillä on kielitaidollisesti oikeat oppilaat S2-opetuksessa. Meillä opiskelijoita on sen verran vähän, että opetan heitä yleensä äidinkielen tunneilla ja eriytän tarvittaessa. Ope-

tussuunnitelmathan ovat rinnakkaiset. Tämä on oppilaiden mukaan vähentänyt stigmaa, sillä he ovat muiden joukossa. Lisäopetusta tarvitseville annan tukiovetusta. Meillä on toisinaan ollut niin paljon opiskelijoita, että olemme saaneet oman ryhmän. Toisinaan on ollut ongelmana se, että he ryhmäytyvät "liiankin hyvin" ja viihtyvät omassa kuplassaan, mikä ei edistä suomen kielen oppimista. Kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan jatka suoraan perusopetuksesta lukioon, tällöin kielitaidon kartoitus lukion alussa on tärkeää.

Lukioissa, joissa on suhteellisen matala sisäänpääsykeskiarvo, on aivan omat ongelmansa eli varsin paljon opiskelijoita, joilla on hyvin heterogeeninen kielitaito ja aika usein melko heikko suomen taito. Nämä lukiot joutuvat aivan toisella tavoin panostamaan S2-opetukseen ja oppilaiden tukiovetukseen. Aika usein on niin, ettei tässä opintojen vaiheessa ole mahdollista saada kotoa juuri minkäänlaista tukea. Helsingissä tällaiset lukiot saavat yleensä positiivisen diskriminaation rahaa, jonka avulla voidaan järjestää lisätukea ja pienempiä opiskeluryhmiä.

Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat valittaneet siitä, että heille tarjotaan ammatillisia opintoja eikä niinkään lukio-opintoja. Lukio-opin-

not ovat kuitenkin hyvin teoreettisia ja vaativat suhteellisen hyvää kielitaitoa. Lukio-opiskelu ei ole helppoa monelle äidinkielisellekään. Käsittääkseni yhä useammat S2-opiskelijat hakeutuvat lukioon ja pärjäävät siellä ihan kohtuullisesti. Kaikki maahanmuuttajataustaiset eivät opiskele lukiossa S2-oppimäärää, vaan yhä useammat kirjoittavat äidinkielen yo-kokeen.

Osa S2-opiskelijoista kritisoi S2-opetusta liian helpoksi ja opetusta huonoksi. Tunneilla katsotaan vain videoita. Jos opetussuunnitelmaa noudatetaan, opetuksen ei pitäisi todellakaan olla yksinkertaista, sillä S2:ssa käsitellään samoja asioita kuin äidinkielessä, esimerkiksi tekstianalyysiä ja oikeakielisyyttä. Näiden osaamista myös vaaditaan yo-kokeessa.

S2-yo-koetta kehitetään rinnan äidinkielen kokeen kanssa, sillä opetettava aine on periaatteessa sama. Oppimäärän virallinen nimi onkin nykyään suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Kokeessa pyritään mittaamaan kattavasti viestintätaitoja, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa, kirjoittajan kykyä tuottaa itsenäisesti tekstiä ja kykyä ilmaista ajatuksensa suomeksi.

Korkeakoulut vaativat vuonna 2020 pyrkijöiltä vähintään arvosanaa magna S2-kokeesta ja arvo-

sanaa approbatur suomi äidinkielenä -kokeessa. Tosin näin ei ole aina, sillä esimerkiksi jos halusi Turun yliopistoon historiaa opiskelemaan, vaadittiin äidinkielestä vähintään cum laude. Korkeakouluilla on oikeus asettaa näitä vaatimuksia.

Sitä, että S2:sta on vaadittu magna, on pidetty eriarvoistavana ja siitä on valitettu yhdenvertaisuusvaltuutetulle. Vuoden 2021 korkeakouluhaussa on kummassakin oppimäärässä rajana approbatur, mutta yliopistot voivat asettaa edelleen omia ainekohtaisia vaatimuksiaan.

Voi kuitenkin kyseenalaistaa sen, kuinka realistista on opiskella suomeksi korkeakoulussa, jos S2:n tai äidinkielen kokeen arvosana on approbatur. Suomessa on aika vaikea saada opiskelupaikkaa korkeakoulusta, ja pääsykokeet mittaavat hakijan taitoja kirjoittamisessa ja luetun ymmärtämisessä.

S2-opettajan kelpoisuusvaatimuksena on äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan tutkinto. Kaikissa yliopistoissa, joissa suomen kieli on tutkintoaineena, voi erikoistua myös S2-opintoihin, ja nykyään useimmilla opiskelijoilla on opintoja sekä S2:sta että äidinkielestä. Monet äidinkielen opettajat ovat tehneet myös S2-erikoistumisopintoja.

S2-opetukseen on voinut erikoistua viimeisen

30 vuoden ajan, joten mitenkään uusi asia se ei ole. Kun itse aloitin 1990-luvulla, oli esimerkiksi pulaa oppimateriaaleista. Nykyään oppimateriaaleja on kaikille asteille ja tutkimusta S2-oppimisesta tehdään varsin paljon. Uusia opettajia tarvitaan, mutta heitä koulutetaan koko ajan lisää. Mielestäni kaikissa asioissa on menty runsaasti eteenpäin.

On hyvä asia, että OKM käynnistää tutkimuksen S2-opetuksen tavoitteista, saatavuudesta sekä periaatteista, joilla opiskelija ohjataan S2-opetukseen tai sitten ei. Tätähän ei ole aikaisemmin tutkittu.

MARJO MELA

FT, LEHTORI

- LEENA NISSILÄ: KOKEEN TAVOITTEISTA, OSALLISTUMISOIKEUDESTA JA RAKENTEESTA. (SIVUT 7-13). S2-YLIOPPILASTEKSTEJÄ 2019. TOIMITTANEET LAURA KOLLIN, SATU MATTILA JA MARJAANA SVALA. SUOMENOPETTAJAT RY. MUSTASAARI 2020.
- LUKIOLAKI 502/2019, 11 §
- LUKIOLAKI 714/2018) 27 §
- PUHELINKEKUSTELU OPETUSNEUVOS LEENA NISSILÄN KANSSA 11.8.2020.